

Een duik in het diepe!

Prof.dr. Yra van Dijk
Netwerkdag SLO, 3 oktober 2024

Een duik in het diepe!

Prof.dr. Yra van Dijk

Netwerkdag SLO, 3 oktober 2024

Literatuur in de klas: waarom, wat en hoe?

Oorzaken en gevolgen van dalende leesprestaties:

DE GROENE
AMSTERDAMMER

Menu Zoeken Weekblad

De leescrisis in het onderwijs (1)

Hoe minder je leest, hoe minder je weet

De leesvaardigheid onder jongeren in Nederland is in één generatie tijd sterk afgenomen. Is de digitalisering daar debet aan? In andere gedigitaliseerde landen lezen jongeren wél goed. Uit analyse blijkt: het fundament van het onderwijsgebouw is rot.

Yra van Dijk en Marie-José Klaver beeld Kamagurka
18 mei 2022 - verschenen in **nr. 20**

Kansen op een opwaartse spiraal:

- Er is kennis nodig voor leesvaardigheid: wie leesvaardiger is, verwerft ook sneller kennis.
- Een goede leesvaardigheid vergroot bovendien de kansengelijkheid (Dood et al., 2020; Aalders et al., 2020).
- **Wie betere boeken leest, krijgt meer leesplezier. Wie meer leesplezier heeft, krijgt meer leesmotivatie. Wie meer leesmotivatie heeft, verwerft meer leesvaardigheid, en leest weer betere boeken. (Jerrim & Moss, 2019). Laten we dat dus leesvoldoening noemen.**

Burgerschap en taal

Screenshots van de reclames die Thierry Baudet inzette op TikTok voorafgaand van de verkiezingen van 15 maart. Aan de tag 'Recl' is te zien dat Baudet betaald heeft voor de promotie op het platform. De video's kregen bij elkaar meer dan twee miljoen weergaven en tienduizenden interacties. (BNR)

1. "VROUWEN ZIJN MEDEVERANTWOORDI VERKRACHTING"

In 2017 lag filmproducent Harvey Weinstein onder vuur vanwege seksueel misbruik van meerdere vrouwen, waarvoor hij uiteindelijk is veroordeeld tot 23 jaar celstraf. Andrew Tate deelde op Twitter destijds een aantal problematische opmerkingen over de zaak. Zo schreef hij: *"Als je jezelf in een positie brengt om verkracht te worden, moet je zelf enige verantwoordelijkheid dragen"*. Twitter verwijderde zijn account na deze uitspraken.

Zestig procent van de Nederlanders overschat het aantal asielaanvragen

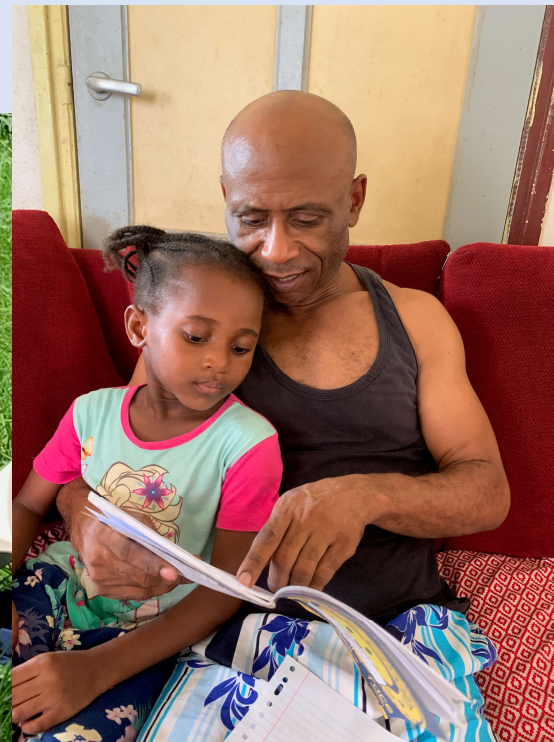
Zestig procent van de Nederlandse bevolking overschat het aantal asielaanvragen. Dat blijkt uit onderzoek van Maurice de Hond in opdracht van VluchtelingenWerk Nederland. "Er is ons een tsunami van asielzoekers aangepraat, die er feitelijk niet is. Hierdoor loopt de bereidheid om vluchtelingen op te nemen gevaar", zegt directeur Dorine Manson van VluchtelingenWerk.

Leren denken

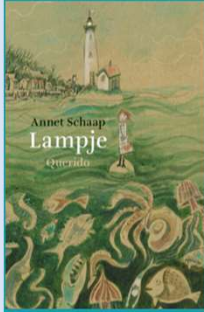

- Laaggeletterdheid moet dan ook niet alleen bestreden worden in de taalles. Taal moet het hele onderwijs doordringen, al is het maar omdat leren lezen nodig is om te leren denken. (Hisgen & Van der Weel, *De lezende mens*)

Persoonsvorming en culturele geletterdheid

Deel 2: Wat?

<p>1. (vorig jaar: 1)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (3172)</p> <p>Dit is een verhaal over zeewezens en piraten. Over het Zwarte Huis van de Admiraal, waarvan ze zeggen dat er een monster woont. Over Lampje, de dochter van de vuurtorenwachter. Maar vooral over dapper zijn en meer kunnen dan je ooit had gedacht.</p>	<p>2. (vorig jaar: 2)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (2528)</p> <p>Wanneer Cato een vreemd kaartje vindt van een voormalig verlaten bioscoop, besluit ze een kijkje te gaan nemen. Al snel blijkt dat er geen gewone films draaien: het bioscoop scherm is een 'deur' naar het verleden.</p>	<p>3. (vorig jaar: 9)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (1287)</p> <p>Mot heet eigenlijk Vlinder, maar zo noemt alleen haar moeder haar nog. Uit opstandigheid koopt Mot van haar spaargeld een magneet om mee te vissen in het oude kanaal. Dat is het begin van een groots avontuur.</p>	<p>4. (vorig jaar: 36)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (1049)</p> <p>Als Roya met haar ouders en broers eindelijk een huis in Nederland krijgt, hoort daar ook een huisdier bij. Aan het overgikonijnje Misjka vertelt ze over de vlucht uit haar land. Maar dan is Misjka meens verdwenen.</p>		
<p>5. (vorig jaar: 4)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (1951)</p>	<p>6. (vorig jaar: 8)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (1717)</p>	<p>7. (vorig jaar: 3)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (1440)</p>	<p>8. (vorig jaar: -)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (1159)</p>	<p>9. (vorig jaar: 13)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (669)</p>	<p>10. (vorig jaar: 4)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (5793)</p>
<p>11. (vorig jaar: 5)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (7372)</p>	<p>12. (vorig jaar: -)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (546)</p>	<p>13. (vorig jaar: 35)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (1114)</p>	<p>14. (vorig jaar: 7)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (2369)</p>	<p>15. (vorig jaar: 10)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (2770)</p>	<p>16. (vorig jaar: 11)</p> <p>WIL IK LEZEN <input type="button" value="▼"/> (1633)</p>

De 'juiste' boeken?

- Jeugdliteratuur.org: 200 titels om mee te beginnen, tips?
- Top 100 GVR podcast
- Zelf heel veel lezen..
- Kijk naar prijzen en volg krantenrecensies

DE GROTE VRIENDELIJKE 100

Welke kinderboeken zijn het meest geliefd? Hieronder vind je de Grote Vriendelijke 100, een toplijst met de favoriete kinderboeken aller tijden. Klik op een omklay voor meer informatie over het boek. Ook kun je hier de poster downloaden met alle 100 titels erop. De lijst is samengesteld door lezers, die van 15 oktober tot en met 5 november 2023 konden stemmen op hun favorieten. De verkiezing is een initiatief van Hebban en De Grote Vriendelijke Podcast en wordt dit jaar voor de derde keer samengesteld. Bekijk hier de lijst van 2021 en hier de lijst van 2022.

[Naar het bekendmakingsartikel](#)

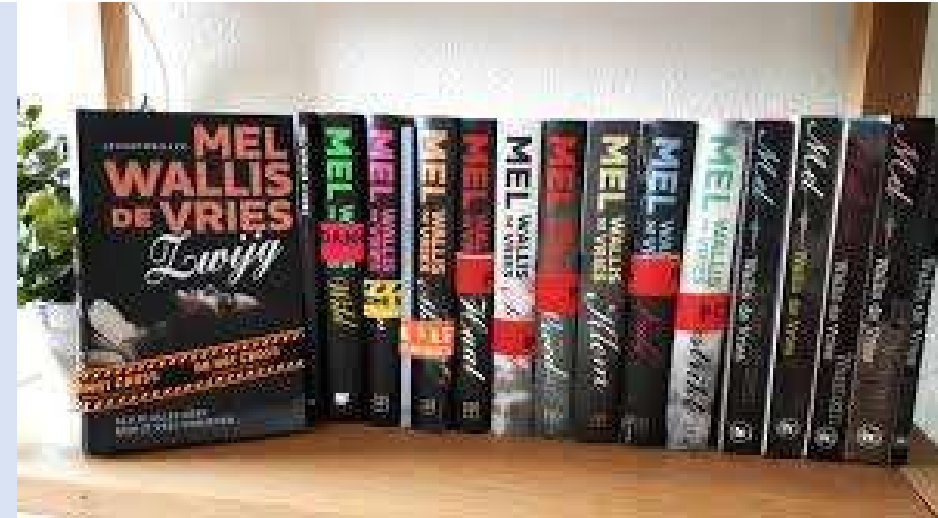
1. (vorig jaar: 1)

2. (vorig jaar: 2)

3. (vorig jaar: 9)

4. (vorig jaar: 36)

Geen pulp in de klas

de Nederlandse Boekengids

en krijg het boek gratis.

Kunst & Literatuur

boekencultuur • Nederland

door: Yra van Dijk & Marie-José Klaver

De Jonge Jury: van leesbevordering tot pulppromotie

Dat leesbevordering in Nederland hard nodig is, daarover is iedereen het wel eens. Ook over *hoe* we in Nederland het lezen willen bevorderen, lijkt inmiddels consensus te bestaan: het maakt niet uit wat kinderen en tieners lezen, als ze maar lezen. Een perverse consensus, betogen [Yra van Dijk](#) en [Marie-José Klaver](#) in de Nederlandse Boekengids en de Volkskrant. In de strijd tegen ontleding worden op de basisschool en in de onderbouw geen eisen gesteld aan de kwaliteit van de te lezen boeken. Integendeel, met overheidsgeld wordt hypercommerciële pulp aan leerlingen opgedrongen. De prijs van de Jonge Jury fungeert daarbij als vliegwiel. Van Dijk en Klaver lazen de genomineerden voor de shortlist van dit jaar en alle winnaars van de prijs in de afgelopen tien jaar. Een analyse.

Verder lezen?

De Nederlandse Boekengids bestaat dankzij betalende abonnees.

Criteria:

- Rijke, originele taal. (Niet per se: bloemrijk).
- Een spannend of grappig verhaal (emoties of avontuur, of beide)
- Van een literaire auteur en uitgever
- Kennisrijk (cultureel of emotioneel, of beide)
- Multi-perspectivistisch: niet altijd een witte jongen
- Niet stereotypisch en niet cliché

Vivian den Hollander:

Enge dieren?

'Kijk! Daar staan de tenten,' wijst Emma.
'De groene zijn voor de jongens.
En wij slapen in de gele tenten.'
'Mooi,' zegt Juultje tevreden.
'We staan niet te dicht bij elkaar.
Want dan horen de jongens alles!
Doenja wil het vast over Frank hebben.
"Ik vind hem zó leuk," zegt ze vaak.'
Kim grinnikt. Zelf vindt ze Bas heel aardig.
Net als ze aan hem denkt, komt hij eraan.
'Hoi!' Hij blijft even staan.

De Fantastische meneer Vos:

De drie boeren

Beneden in het dal lagen drie boerderijen. De eigenaars van die boerderijen hadden goede zaken gedaan. Ze waren rijk. Ze waren ook gemeen. Alle drie waren ze zo vals en gemeen als je nog nooit hebt meegemaakt. Ze heetten boer Bolus, boer Bits en boer Biet.'

Bolus was een kippenboer. Hij hield duizenden kippen. Hij was moddervet. Dat kwam omdat hij elke dag drie gestoofde kippetjes met macaroni at voor zijn ontbijt, zijn middagmaal en zijn avondeten.

Arme tekst vs. rijke tekst A-boeken

Doei! Tot over vier nachtjes! Janna drukt haar neus tegen het raam. Ze zwaait hard met haar arm boven haar hoofd.

Saar staat naast haar en blaast via haar hand luchtkusjes door het raam naar papa.

Die staat bij de taxi en geeft net zijn koffer aan de chauffeur. Dan draait hij zich om naar de zusjes en zwaait terug. Zijn lippen vormen het woord 'doei'.

Saar en Janna blijven zwaaien tot papa instapt en de taxi de straat uit rijdt. Ook mama staat bij het raam, met haar hand nog in de lucht.

'Konden wij ook maar een paar dagen weg!' Saar laat haar arm

Misjka

DE DIERENWINKEL WAS te klein voor al mijn broers. Ze pasten maar net in het gangetje tussen de muizen en het zaagsel.

Bashir riep: 'Slangen, zijn er slangen?' en Navid tikte op het glas van de vissen, ook al hing er een bordje met 'niet tikken'. Het meisje achter de kassa werd er zenuwachtig van.

Maar toen begon Hamayun te praten. Het winkelmeisje keek hem aan en weg waren haar rimpels.

Zo gaat dat altijd bij Hamayun en zijn zachte stem. Als er iets opgelost moet worden, dan zegt papa: 'Laat Hamayun onze mond maar zijn.'

Arme tekst vs. rijke tekst B-boeken

Hoofdstuk 1: De start van het begin

En ik heet Jesper.

Hoi! Ik heet Rik!

En dit is de
achtertuint
van Jesper.

De haven van Silikuu

De golven waren erger dan wilde beesten. Ze sprongen op het bootje toe en het leek of ze brulden: 'Nooitlek? We zullen je wel krijgen!' De kleine kapitein stond aan het roer. Wijdsbeens. Het leek of zijn schoenen aan het dek waren gespijkerd. Hij zei niets, hij stuurde alleen maar.

Dikke Druif en Marinka hielden zich nog steeds aan de reling vast. Hun nachthemden wapperden als vlaggen.

'Niks-matrozen!' riep de kleine kapitein. 'Stook de vuren, vooruit!' Toen moest dikke Druif ineens lachen. Hij veegde het schuim van zijn gezicht en hij was niet bang meer. Samen met Marinka kroop hij naar het achterdek en samen gooiden ze zwarte kolen op de vlammen en pookten erin.

Dikke stoomwolken kwamen uit de zes-emmerpijp; de machine begon harder te loeien dan de storm en de schroef brulde woester dan de golven. Zo baande het schip met de drie zeekinderen zich een weg door de storm, tot ver daarachter, waar het water kalm was en de zon hoog aan de hemel kwam.

Toen werd er op het luik gebonsd. Een klagend stemmetje galmde uit het ruim: 'Ik wil naar huis.'

Arme tekst vs. rijke tekst C-boeken

Ik heb het slim aangepakt, al zeg ik het zelf. Het is natuurlijk de bedoeling dat ze voor de hint kiezen.

That's what friends are for.

Hoever gaan ze voor elkaar?

Niet ver. Daar zet ik mijn geld op in.

Als ze voor de hint kiezen, trakteer ik ze op de volgende video.

Ik voel hun dilemma... Want ze kunnen ook voor nog meer geld gaan. Probeer het maar. Toe maar.

Ik klem mijn kaken op elkaar. Adem diep in en uit. Ik moet me inhouden om ze niet meteen de dood in te jagen. Opletten, ook al heb ik alles zorgvuldig uitgestippeld.

Goed dat die pubertjes zo voorspelbaar zijn. Dat werkt al de hele tijd in mijn voordeel.

Ben ik het ranzige rotverhaal dat op internet staat?

Pas ik in het sprookje dat ik straks aan de Amerikaanse douane ga vertellen?

Of heb ik een eigen verhaal?

Ik weet het niet.

Ik ben veertien. Mijn vader draagt broeken van ribfluweel en kijkt het liefst naar de sterren. En ach, dat vergeet ik bijna – afgelopen dinsdag heeft hij de wereld verwoest. Mijn moeder is Nora Quinn. Ze werd geboren in Ierland en spreekt zo nu en dan Engels met mij.

Ik bedoel: ze spreekt zo nu en dan met me. Altijd in het Engels.

Haar schilderijen hangen in musea over de hele wereld en als ze zin heeft om haar kleren uit te trekken en naakt op ons dak aan een nieuw schilderij te beginnen, dan doet ze dat.

Ik ben hun dochter. Dat was altijd mijn verhaal.

En nu heb ik niks meer.

Waarom Literatuur?

- Stijl
- Personages
- Rijke (con)texten
- Ambivalente waarheden
- Meta-fictie
- Diversiteit: 'relatable'
inplaats
van herkenbaar
'Possible worlds'

Burgerschapdoelen:

- Diversiteit (etniciteit, gender, seksualiteit, klasse): erkenning van de ander in haar andersheid
- Persoonlijk en cultureel zelfbegrip
- Goed en kritisch lezen, mening vormen, democratisch denken, wederzijds begrip (socialisatie)
- Kennis van hoe narratieven de werkelijkheid representeren, maar ook *vormen*.

Michael De Cock
& Judith Vanistendael

Rosie en Moussa voor altijd

Querido

Waarom met literatuur?

- Hanna Meretoja, *The ethics of storytelling (2017)*:
- Literatuur geeft een 'gevoel voor het mogelijke'. Dat is per definitie 'inclusief'
- Er is een schaal van het blind en appropriërend volgen van een narratief tot aan het zelf-reflectief en kritisch bewustzijn ervan.
- Creatieve exploratie van nieuwe vormen van zijn, van denken, van voelen en van ervaren.
- Die houding is dialogisch, en wordt gekenmerkt door een openheid voor het onbekende en een bereidheid om andere vormen van leven, denken en voelen te verbeelden.

3. Hoe? De didactiek van literatuuronderwijs

Hoe?:

- Hoe kies je de juiste boeken?
- Hoe maak je connecties met burgerschap en kennis van de wereld ?
- En met andere verhalen?
- Close reading: hoe houd je de klas geboeid?
- Welke bronnen kunnen we daarvoor gebruiken?

Literatuur in de klas:

- Van leesplezier naar leesvoldoening
- Bronnen:

Stephan Merke, Lesya Ganushchak & Roel van Steensel

Hoe niet?:

- Alleen maar 'Meters maken': Onbegeleid vrij lezen zonder aandacht voor tekstkwaliteit. (Vander Sande e.a)
- De lat lager leggen: Strips in groep 8: 'Als ze maar lezen'

Vier maal 'Hoe wel?':

- Een doorlopende literatuurlijn
- Domeinoverstijgend
- Kennisrijke, brede thema's in alle jaren (vakoverstijgend)
- Close-reading en hardop denkend voorlezen

1. Creëer een doorlopende lijn

Een lijn van groeiende verwachting: begin in klas 1 en leg contact met Ouders/ VVE/PO/VO. Betrek alle leerlingen erbij: scaffolding.

Bevoegde, taalbekwame en belezen leraren. Ook daar: hogere verwachting. Leg de boeken in de lerarenkamer. Leesclub.

3. Rijke thema's:

- Zaakvakken
- Kennis van de wereld, van jezelf

Het thema heeft een dilemma:

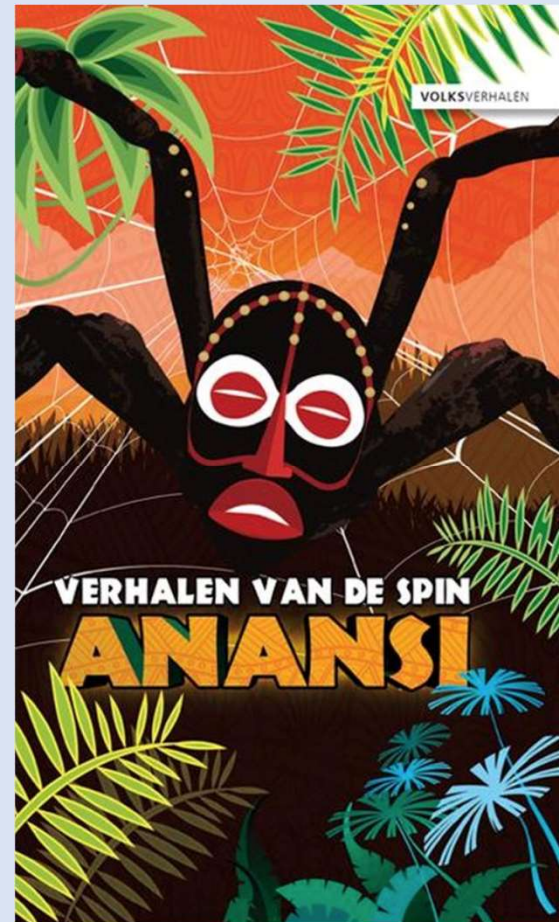
- Gamem > 'De spelende mens'
- 'Bij mij Thuis' > Naberschap of the Hood (taalvariatie en thuishoren)
- Rob Ruggenberg > De prijs van handel

- Niet literatuur per se alleen maar verbinden aan zaakvakken en het milieu.
- Denk ook aan persoonsvorming en culturele en maatschappelijke vraagstukken: familie, woede/ rouw, seksualiteit, conflicten, criminaliteit.

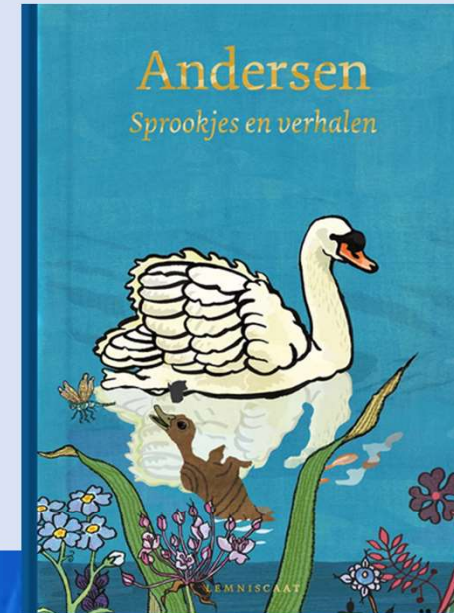
Voorbeeld culturele thema's:

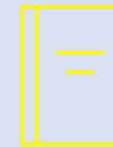
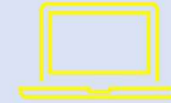
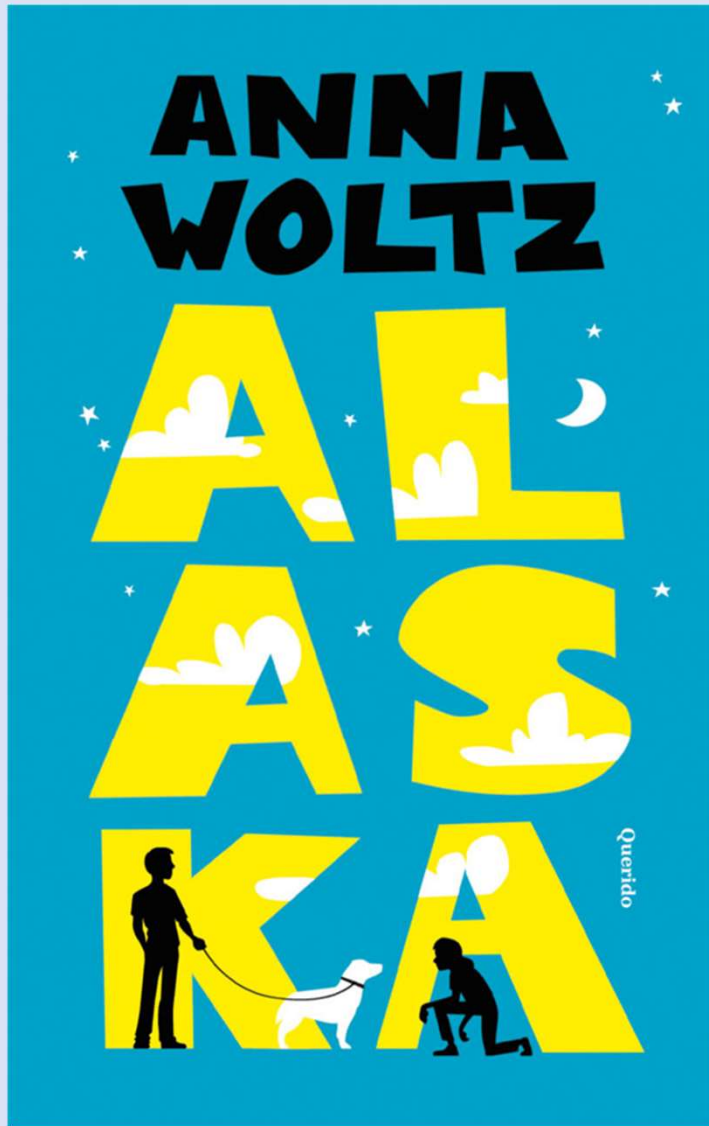
- 'Tricksters': Van Reynaert tot de Spin Anansi
- Maskerades (over toneelspelen in alle opzichten)

Thema: Goed gepikt is beter dan slecht verzonnen

- Frozen// sprookje van Andersen
- Van wie is een verhaal? Hervertellingen, bijvoorbeeld de Kleine Kapitein, maar ook de Arthur-romans.
- Over Kunst en Kitsch (originaliteit)
- Originaliteit op sociale media/ Youtube
- Met creatief schrijven erbij

Rijke

RUBRIEK JONG GELEERD

Een hulphond in huis kan een epileptisch insult voorkomen

Het opleiden van een hulphond kan wel 40.000 euro kosten. Maar het dier voorkomt bij epilepsiepatiënten zoveel ellende, dat de kosten toch tegen de baten opwegen.

Karlijn Saris • 16 mei 2024 • Leestijd 3 minuten

Luisteren

Leeslijst

Elke week legt Annemiek Leclaire een lezersvraag voor aan deskundigen.

Puberdochters volgen met een app?

Vader: „Wij hebben twee dochters van 15 en 18, op wie we zuinig zijn. Om te weten dat ze veilig zijn, volgen we graag waar ze uithangen. Daarom delen we een app waarin we hun live locaties zien. Als er iets is, kunnen ze bellen, en weten we waar ze zijn. Onze zoon van 20 wil niet in die app, hij hecht aan een eigen levenssfeer. Onze dochters vinden het prima, en ergens ook wel prettig. Hoewel die van 18 laatst wel grapte dat ze me overbeschermend vond. Zij gaat straks een paar maanden in Midden-Amerika studeren. Laten we die app dan 'aan'? Ik hoor van andere ouders dat zij hun kinderen ook live volgen als die in het buitenland zijn. Is dat verantwoord? Of maken we zo toch inbreuk op haar privacy?”

ILLUSTRATIE MARTIN TER VEEN

Naam is bij de redactie bekend. (Deze rubriek is anoniem, omdat moeilijkheden in de opvoeding gevoelig liggen.)

Wilt u een dilemma in de opvoeding voorleggen? Stuur uw vraag of reacties naar opgevoed@nrc.nl

Onbespied oefenen

Loes Keijsers: „Op korte termijn kan het geruststellend zijn om jongeren live te volgen, maar op langere termijn pak je ze daarmee ontwikkelingskansen af. Jongeren moeten zich praktisch en emotioneel zelfstandig kunnen ontwikkelen. Het gevoel dat ze op zichzelf kunnen vertrouwen is voor de rest van hun leven heel belangrijk.

„Dat kunnen ze alleen oefenen als ze leren hun problemen zelf op te lossen, en ze onbespied van alles kunnen uitproberen, ook enge dingen. Als ze ervaren: ik dacht dat ik dit niet kon, maar het lukt me toch! Voor de meeste kinderen draagt live gevolgd worden door ouders niet aan die autonomie-ontwikkeling bij.

„Vraag u af waarom u uw dochters wil volgen. Als het uw eigen angst is, leer uw zorgen dan te tolereren in belang van de ontwikkeling van uw kind. Als het uw dochters zijn die het fijn vinden, probeer dan uit te stralen: 'Jullie hebben me helemaal niet nodig, jullie kunnen dat prima zelf af. En als er iets is, kunnen jullie me altijd bellen.' „Het gevaar bestaat namelijk ook dat u onbewust angstig makende boodschappen meegeeft, zoals 'Ik denk dat jij het niet redt zonder mij' en 'De wereld is niet te vertrouwen.'

Neus leren stoten

Peter Nilken: Veel jongeren hebben een

vrienden en gezinsleden zijn. Ze ervaren dat delen van hun gegevens met bekenden minder snel als een inbreuk op hun privacy. En hoewel de oudere generatie het vroeger niet zou doen, gaan zij nu ook mee met de sociale norm dat we alles met apps en camera's moeten kunnen controleren.

„Dat wil nog niet zeggen dat het een goed idee is als ouders tieners en jongvolwassen kinderen op die manier volgen. Het is belangrijk dat jongeren een vrije ruimte kunnen verkennen, en leren oplossen wat ze daar aantreffen. Jongeren moeten leren wat het is om hun neus te stoten, om dingen te proberen. Zelfs als ze met dat volgen instemmen missen ze die vrije ruimte om volledig zelfredzaam te worden.

„Bij ouders creëert die technologie alleen maar meer onzekerheid. Want wat voegt dat volgen aan de veiligheid van kinderen toe? Als er iets heel ergs gebeurt, ben je alsnog te laat. Hooguit kan de politie sneller in actie komen.

„Probeer andere manieren om uw kinderen te ondersteunen in hun zelfstandigheid, zoals ze bevragen op mogelijke scenario's. Bijvoorbeeld: 'Wat zou je doen als je telefoon geen bereik of batterij meer heeft?' Of laat ze eens zelfstandig op pad gaan zonder app. Zo kan iedereen evalueren of dat volgen noodzakelijk is.'

Loes Keijsers is als hoogleraar pedagogiek verbonden aan de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences in Rotterdam

loopt, oving'

handig met voed- er zou de spoor- en dook mijn van- an voedsel steeds i viel. Pas in 1945 ouwen, in ge- weedehands hu- werd mijn zusje op 11 januari verlovingsdag, emaat dat aan- albums laat zien r kort voor de dse Jeugdbond moeten. In id, de leeftijds- rader zit in het ge leden zijn bij ze al niet onder- nd zijn afge- d later nog in n gefusilleerd."

sikom via

Bronnen:

- Kranten/actualiteit
- Literaire non-fictie voor jeugd en volwassenen
- Literaire jeugdpoëzie bundels
- Klassieke Mythologie en Hertalingen
- De canon van Nederland/ Historiek
- Websites van musea
- Liederensbank
- *Kijk* en andere tijdschriften

Gebruik ook je netwerk:

- Samenwerken met collega's
- andere (hoge)scholen?
- Musea en andere instellingen?

4. Close reading: onderzoekend lezen

- In gesprekken ook: van DAT naar CAT
- Gesprekken, bv. *De Kleine Kapitein of Polleke*

Fictie-didactiek: wat, hoe en waarom

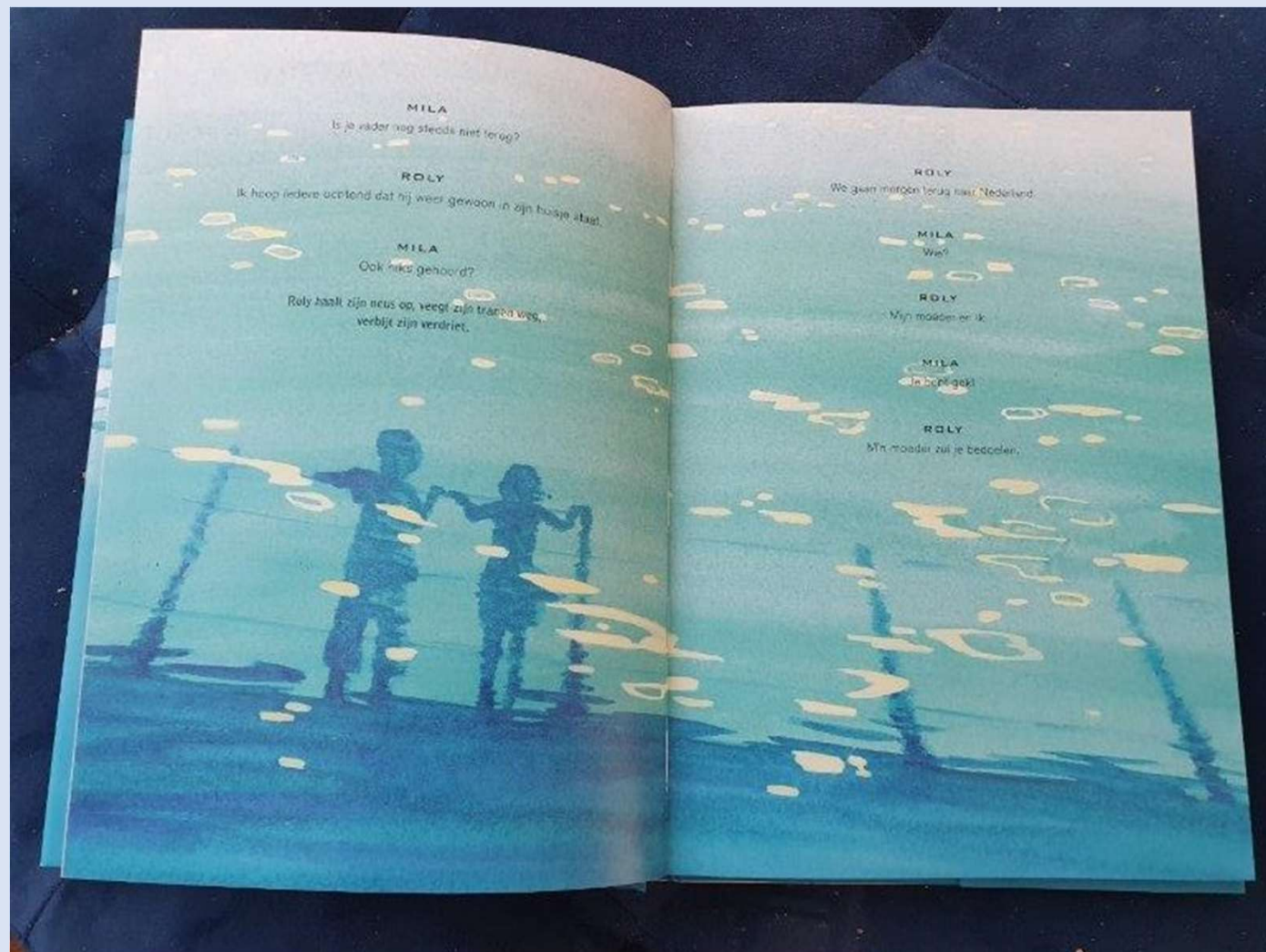
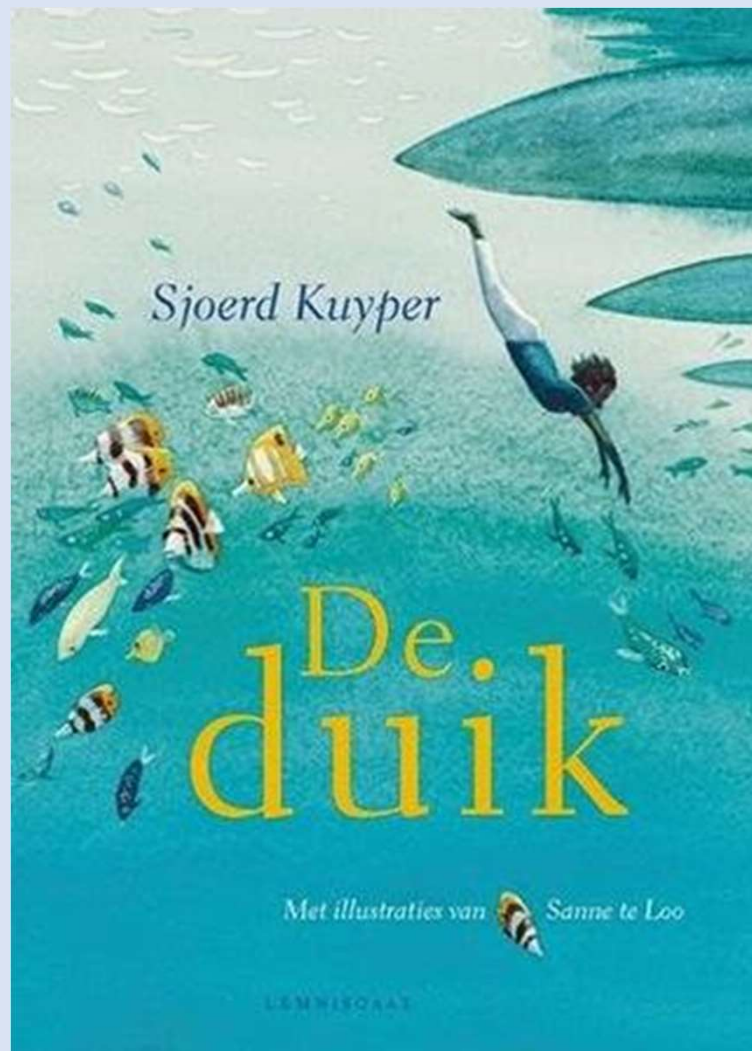
1. Snapt iedereen wat er stond, wat er gebeurde? Wat is de eerste reactie van de leerlingen op het verhaal?

2. Van daaruit een gesprek over het *hoe* (de vorm): op welke plek vonden ze het het spannendst of het zieligst? Kan iemand nog een mooie zin aanwijzen? Wie kijkt er naar wie en in wier hoofd zitten we?

- Kennen ze nog meer teksten uit dit genre? Lijken die erop en waarom? Welke verwachtingen worden daardoor gewekt?

3. Dan is het tijd voor interpretatie en context: wat is de betekenis van dit verhaal? Zo leren kinderen tekstuele effecten en culturele verbanden herkennen, en lezen met denken te verbinden.

4. De leerlingen communiceren over het proces: mondeling of schriftelijk.

Vraag 1-4:

1-4. Waar speelt het en wat is dat voor plek, wat weten we daar al van? En wanneer speelt het? Kunnen we meer ontdekken over die tijd? Wat doen de personages? *Waarom? Ze reizen in de tijd om hun geschiedenis te achterhalen en zelfs 'recht te zetten'.*

Waarom, wat betekent dat in de context van de Antillen?

Tijdreizen theoretisch verklaard (1)

Curaçao was van 1791 tot 1954 een kolonie van Nederland

De duik is een postkoloniaal boek

Postkolonialisme = de kritische studie van het koloniale verleden (slavernij, overheersing, onderdrukking)

Post-koloniaal = na het kolonialisme

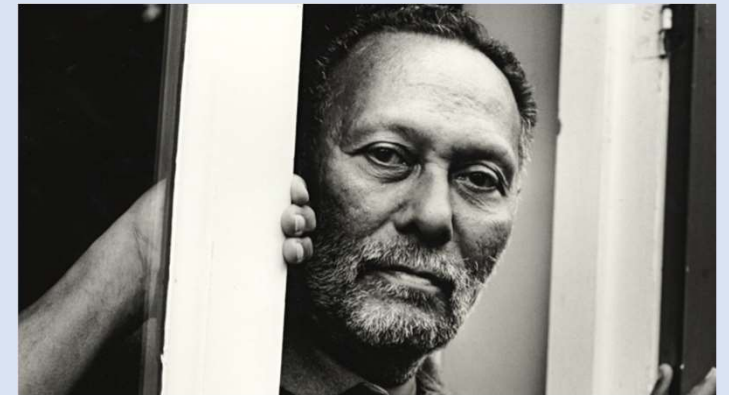
Tijdreizen theoretisch verklaard (2)

Stuart Hall (1932-2014) was een Brits-Jamaicaanse postkoloniale theoreticus

De postkoloniale theorie benadrukt dat mensen in koloniën een hybride (gemengde) identiteit hebben.

Ook na de onafhankelijkheid is er geen 'zuivere oorsprong', je kunt nergens naar terug

Identiteit is nooit voltooid, maar een constant proces. Identiteit hangt ook altijd gezien met representatie (uitbeelding in woorden en/of afbeeldingen)

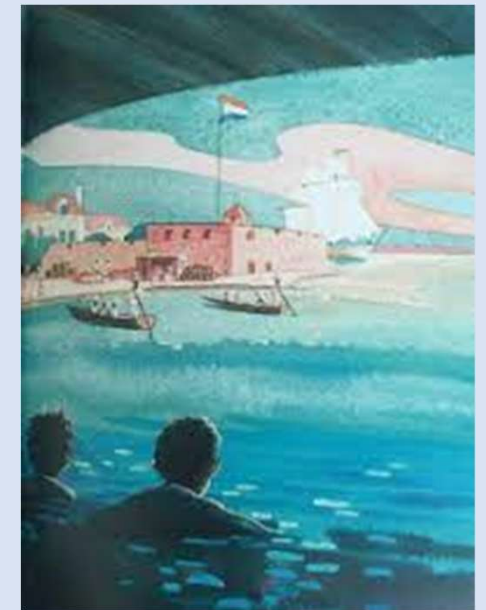
Tijdreizen theoretisch verklaard (3)

Tijdreizen = ingrijpen in het verleden

De Nederlanders kunnen *niet meer* gekomen zijn

Een poging om je afkomst te achterhalen en actief zelf vorm te geven. – ‘Een duik’.

Het verhaal illustreert zo ook dat identiteit een dynamisch gegeven is waar je actief invloed op hebt.

Close reading:

Perspectief

Beeldspraak

Genres

Motieven: in paren

Aspecten van dit verhaal:

-Genres lopen door elkaar: er staan bijvoorbeeld brieven in het boek. Kunnen we dat verbinden aan de antwoorden hierboven over de inhoud?

-We horen meerdere perspectieven: kunnen we dat verbinden aan de inhoud?

“Literaire teksten zijn als een polyfoon koor van stemmen, een lappendeken van citaten uit die taalvormen, waarin sociale en ideologische posities zijn vastgelegd.”

- *Maike Meijer*

Wat hebben jullie nodig?

Bronnen

- NRO
- [interventiekaarten](#)
- Kennisnet
- Stichting Lezen
- [Kenniscentrum Begrijpend lezen](#)
- *Omdat lezen loont*, Pica 2022 (Van Dijk e.a., Pica)
- [Kwaliteitswaaier Begrijpend lezen](#)
- [Themapagina's SLO](#)
- *Rijke taal* (van Koeven en Smits, Boom) en Rijketaal.org
- www.didactiefonline.nl

Vakliteratuur:

Shaun Allison en Andy Tharby: Elke les telt. 6 principes voor effectief leren en lesgeven. Pica, 2017.

Martin Bootsma en Eva Naaijken, Bijna alles wat je moet weten over thematisch onderwijs, Pica 2023.

Aidan Chambers, Kaartjes voor in de klas.

Tony van Dalen (e.a), Close Reading, Pica. [In drie delen]

Yra van Dijk en Marie-José Klaver, 'Beter lezen in drie stappen', in: JSW, 7-11-2022. <https://www.jsw.nl/taal/beter-lezen-in-drie-stappen/>

Marita Eskens, Begrijpend lezen in een doorgaande lijn, Pica 2023.

Saartje Gobyn (e.a.), Sleutels voor effectief begrijpend Lezen. Vlor.

Houtveen, A.A.M. (Ed.) (2018). Werk aan groei in begrip. Onderbouwing en evaluatie van het begrijpend leesprogramma voor het basisonderwijs DENK!. Utrecht: Hogeschool Utrecht, Kenniscentrum Leren en Innoveren.

Coosje van der Poll, Prentenboeken lezen als literatuur. Een structuralistische benadering van Het concept 'literaire competentie' Voor kleuters, stichting lezen 2010.

Vakliteratuur:

Wolf, Maryanne & Barzillai, 'The Importance of Deep Reading'. In: *Educational Leadership*, vol. 66 no. 6 2009, pp. 32-37.

Janssen, T. (2009). *Literatuur leren lezen in dialoog: lezersvragen als hulpmiddel bij het leren interpreteren van korte verhalen*. Amsterdam: Vossiuspers.

Surma (e.a), *Wijze lezzen*: <https://thomasmore.be/sites/default/files/2023-01/Boek%20Wijze%20lessen%20-%20vijfde%20druk%202022.pdf>

Anneke Smits en Erna Van Koeven: *Rijke Taal*. Boom 2022.

'Close reading': <https://geletterdheidschoolsucces.blogspot.com/2018/07/gaan-leerlingen-beter-begrijpend-lezen.html>

Vijf basisprincipes voor goed (voor)leesonderwijs op basisscholen
(<http://geletterdheidschoolsucces.blogspot.com/2018/02/vijf-basisprincipes-voor-goed.html>)

Lezen in groep 3: <https://geletterdheidschoolsucces.blogspot.com/2014/10/lezen-in-groep-3-na-de-herfstsignalering.html>

Voorbeeld: Paul Biegel, *De kleine kapitein*

